

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet
0030 OSLO

Deres ref
13/142

Vår ref
13/258-

Dato
02.05.2013

Høring - Hindre for digital verdiskaping - Rapport fra utvalg som har vurdert muligheter og hindringer for digital verdiskaping

Vi viser til Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets høringsrunde. Vi gir i hovedsak tilbakemeldinger på det FAD spesielt har bedt om, men har også tatt med en del relevante innspill for egen sektor.

Miljøverndepartementet mener at bedre samordning, bedre tilgang til offentlige data ved hjelp av standardisering, tilrettelegging for datautveksling, rutiner for informasjonssikkerhet, klarere rammer for behandling av personopplysninger og ikke minst kompetanse, er viktig for å bidra til økt digital verdiskaping.

Miljøverndepartementet støtter ikke forslaget om opprettelse av et digitaliseringsdirektørembete, men mener det her er viktigere å styrke Difi og sekretariat for samordningsforum som SKATE og tilsvarende. Vi mener forslaget om å ta inn et bredere unntak i åndsverksloven for offentlig informasjon verken er nødvendig eller hensiktsmessig.

Infrastruktur for datatransport, jf. kapittel 2.2

Miljøverndepartementet støtter arbeidet med å få på plass en felles avklart nasjonal graveforskrift og ser behovet for sterkere styring for å sikre mer samordnet utnyttelse av infrastruktur for datatransport. Miljøverndepartementet har tatt initiativ til opprettelse av "Samarbeidsforum for ledninger i grunnen" som er en arena hvor myndigheter og bransjer kan møtes for å drøfte felles utfordringer ved etablering av infrastruktur i grunnen. Et av siktemålene er nettopp å sikre bedre nasjonal koordinering både når det gjelder utveksling av geodata om det som ligger i grunnen,

men også bedre samordning av de fysiske gravearbeidene som berører infrastruktur som er lagt, eller skal legges, i grunnen. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet og er også deltaker i dette forumet. Forumet er nærmere omtalt her: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/tema/kart-og-eiendomsinformasjon/samarbeidsforum-for-aktorer-med-interess.html?id=723667>

Kompetansen på informasjonssikkerhet, jf. kapittel 2.3

Miljøverndepartementet er enig med utvalget i behovet for å styrke kompetansen på informasjonssikkerhet. Vi møter denne problemstillingen bl.a. i forbindelse med vårt arbeid med å sikre et mer koordinert nasjonalt system for registrering og utveksling av geodata om ledninger i grunnen, og bruk av dybdedata til sjøs.

Forholdet til personopplysninger, jf. kapittel 3.5.8

Miljøverndepartementet støtter utvalget i at det ikke kan overlates til markedet å avgjøre hvordan personopplysninger skal håndteres. Det er imidlertid en svakhet ved utredningen at utvalget ikke går nærmere inn på de ulike komplekse personvernproblemstillingene som reiser seg når offentlig informasjon skal viderebrukes. Dette er ikke bare et politisk spørsmål, men også rettslig. Det fremkommer f.eks. ikke synspunkter på hvordan grensene i fremtiden kan og bør settes for å ivareta personvernet sett i forhold til mulighetene for verdiskapning. Utvalget trekker selv fram det store potensialet for verdiskapning basert på offentlige kartdata og eiendomsinformasjon, men synes å se bort i fra at slik informasjon ofte er personopplysninger, i tillegg til at slik informasjon gir svært gode muligheter for å kople eller systematisere personopplysninger.

Verdiskapning i de ulike sektorene, kapittel 3.6

Miljøverndepartementet støtter utvalget når det mener en bør klargjøre betydningen av den digitale verdiskapningen utenfor den tradisjonelle næringspolitikken. Vi har erfart nytten av å ha god kontakt på tvers av sektorer med både offentlige faginstanser, som har ansvar for ulike geodata og miljødata, frivillige organisasjoner og stiftelser, geomatikkbransjen og andre næringer som anvender slik informasjon. God dialog med aktørene i markedet over tid vil være helt nødvendig, og er egentlig en fundamental forutsetning, for god tilrettelegging for viderebruk i næringslivet. FAD og NHD bør etter vårt syn påvirke til etablering av gode arenaer på alle områder hvor offentlige data kan ha betydning for verdiskapning i andre sektorer..

Miljøverndepartementet er også enig i at det bør settes klare mål for nivået på virkemiddelbruken som retter seg mot digital verdiskapning. IKT er et strategisk viktig virkemiddel for å sikre at Norge opprettholder og helst kontinuerlig forbedrer konkurransekraften i forhold til andre land.

Nyskappingskompetanse, jf. kapittel 6.3

Miljøverndepartementet støtter tanken om at de mer IKT-spesifikke utdanningene også bør søke å fremme skaperkompetanse blant studentene. Dette henger igjen sammen

med næringsutvikling og Norges konkurransevne på lang sikt. Det er i dag et stort behov for rekruttering til bl.a. innen geomatikkfaget og derfor viktig at det gjøres attraktivt å ta utdanning innen de mer ”smale” IKT-områdene. Nettopp utviklingsmulighetene (innovasjonspotensialet) innen dette faget bør gjøre det attraktivt for unge mennesker å velge karriere innen dette faget.

Behovet for økt samhandling på tvers av sektorer, jf. kapittel 7.1 og 7.4

Miljøverndepartementet er enig med utvalget i at det i Norge ikke er satset tilstrekkelig på overordnet koordinering og krav om tilrettelegging for tverrsektoriell samhandling. Resultatet er at hver sektor i første rekke ivaretar egne behov og ikke behovene på tvers. De velger, som utvalget så klart fastslår, ”løsninger som ikke er kompatible”. Næringslivets behov og muligheter for å etablere verdiøkende produkter basert på offentlig informasjon blir av denne grunn også mer krevende enn det ellers behøver være, for eksempel ved sammenstilling av data fra ulike instanser.

Miljøverndepartementet mener at dersom potensialet for digital verdiskapning i offentlig sektor skal kunne bli utløst på en bedre måte enn i dag, må det legges bedre til rette for gode samhandlingsplattformer. Slike plattformer trenger ikke nødvendigvis være fysiske systemer, men like gjerne konseptuelle modeller for hvordan dataflyten skal foregå. Det finnes i dag mange systemer og dataformater som ikke er kompatible med hverandre. Det finnes dessuten ulike utvekslingsformater, men dataene som utveksles kan likevel ikke gjenbrukes uten ”oversettelse”. Det bør følges bygges bruken mellom ulike sektorer slik at ulempen ved bruken av mange ulike systemer, formater og standarder begrenses. Miljøverndepartementet deltar i et samarbeid som nettopp går ut på å se på mulighetene for å etablere økt samhandlingsevne og økt gjenbruk av data i bygge- og anleggsnæringen og tilgrensende offentlige sektorer. Se Internett:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/tema/kart-og-eiendomsinformasjon/tverrsektorielt-samhandlingsprosjekt.html?id=679282>. Dette prosjektet er et eksempel på at man via standardisering på overordnet nivå (over andre standarder) forsøker å finne frem til løsninger som skal gi økt samhandlingsevne.

Eksemplet Norge digitalt

Norge digitalt er et eksempel på samhandling som fungerer i praksis når et gjelder deling av offentlige data. En rekke offentlige instanser (over 600 parter) på alle forvaltningsnivå fungerer som noder i et felles nett, og hvor web-tjenester og utvekslingsformater er basert på standardiserte omforente løsninger. Dette standardiseringsarbeidet gir grunnlag for effektiv deling av data også med næringslivet. Samarbeidet er blitt ytterligere styrket ved innføringen av geodataloven. Her stilles det klare krav om elektronisk tilgang til miljø- og geodata for myndigheter, næringsliv og publikum, metadata og teknisk samvirkningsevne. Miljøverndepartementet mener prinsippene i loven med fordel kan utvides til å gjelde større deler av offentlig forvaltning enn miljø- og geodatasektoren. Det vil lette kommunikasjonen på tvers mellom ulike sektormyndigheter.

Vi støtter utvalget syn om at konkretisering av ambisjoner og mål er viktig for å sikre en god digital hverdag både i forvaltningen og for innbyggerne. Det gjelder både tjenesteutvikling, samhandling og tilgang til offentlige data.

Virkemidler for deling av data

Utvalget uttaler at kartdata og eiendomsinformasjon er offentlig informasjon med særlig betydning for utvikling av digitale tjenester. Dette er Miljøverndepartementet enig i. Utvalget foreslår å lovfeste at slik informasjon skal være gratis og at slik informasjon ikke skal være underlagt opphavsrett. Kommunene og staten har betydelige kostnader knyttet til produksjon og vedlikehold av kartdata og eiendomsinformasjon. Betydelige deler av dette arbeidet finansieres gjennom ulike former for brukerbetaling. Utvalgets forslag vil således ha vesentlige økonomiske konsekvenser for dette arbeidet. Disse konsekvensene må klarlegges før utvalgets forslag konkretiseres. Vi er enig i at det er mange positive samfunnsøkonomiske gevinster ved å gjøre kartdata og eiendomsinformasjon gratis tilgjengelig, eventuelt billigere, men disse positive gevinstene vil reduseres eller falle bort dersom manglende finansiering gjør at informasjonsgrunnlaget ikke lengre lar seg vedlikeholde. Vi mener forslaget om å ta inn et bredere unntak i åndsverksloven for offentlig informasjon verken er nødvendig eller hensiktsmessig. Forslaget vil kunne få uheldige sidevirkninger og kan være i strid med prinsippet om ettårs-budsjettering i staten.

Vi mener utvalget i for liten grad har lagt vekt på erfaringene fra miljøsektoren som legger vekt på følgende prinsipper for praktisk deling av data, jf. arbeidet med en infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskapet (INSPIRE):

- data bør samles inn en gang og lagres der de mest effektivt kan vedlikeholdes
- data bør kunne kombineres sømløst fra ulike kilder på tvers av Europa og deles mellom ulike brukere og brukerapplikasjoner

det må være enkelt å finne fram til data, finne ut hvilke betingelser som gjelder bruken og avgjøre om dataene er brukbare.

Om sentral sektorovergripende styring, jf. kapittel 7.5

Utvalget synes ikke å ha tatt hensyn til de grep for sektorovergripende samhandling som er tatt bl.a. som oppfølging av regjeringens digitaliseringspolitikk. Miljøverndepartementet mener en bør vurdere erfaringene med disse tiltakene før en innfører ytterligere sentral sektorovergripende styring. Sektorovergripende styring bør først og fremst handle om utforming av tekniske grensesnitt, felles begrepsapparat, krav til metadata, utveksling av data og bruk av felleskomponenter. Norge vil være tjent med å ha en offentlig sektor som er i stand til å ta i bruk den beste og nyeste teknologien som er tilgjengelig innen eget fagområde.

Opprettelse av et digitaliseringsdirektørembete

Miljøverndepartementet ser det ikke som hensiktsmessig at det opprettes et eget digitaliseringsdirektørembete. Det vil etter vårt syn kunne bli et kompliserende element og en hemsko i forhold til den sektorvise IKT-utviklingen. Vi ser det som et bedre

virkemiddel å styrke Difi og sekretariatsfunksjoner for å utvikle samordningsforum som SKATE og tilsvarende hvor man arbeider seg frem til omforente standarder og løsninger for deling av data, tilgang til data, utveksling, forvaltning og drift. Hvis FAD ønsker å gå videre med utvalgets forslag, forutsetter vi at mandatet for et slikt nytt embete blir utarbeidet i samråd med andre relevante departementer og behandlet i regjeringen.

Viktigheten av datasanking

Utvalget synes å ha hatt lite fokus på viktigheten av egnede systemer (databaser) for å ta vare på data som senere kan gi grunnlag for gjenbruk. Det skapes mye data i dag, særlig gjennom offentlig saksbehandling som ikke i tilstrekkelig grad blir tatt vare på med sikte på gjenbruk. De oppstår for det vesentlige gjennom saksbehandling, og særlig informasjonen i kommunal sektor fra f.eks. konsekvensutredninger og byggesaksbehandling er verdifull informasjon med tanke på gjenbruk. Et konkret eksempel er støymålinger. Mye data blir i praksis arkivert i analog form. Det er også behov for bedre samordning/integrering mellom sakssystem og fagsystem for å gi økt tilgang til oppdatert informasjon.

Med hilsen

Jon Rørvik (e.f.)
ekspedisjonssjef

Truls Bjørvig
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.